

RAMON LLULL

**LLIBRE
DE CONTEMPLACIÓ
EN DÉU**

VOLUM II. LLIBRE III (2)

EDICIÓ CRÍTICA D'ANTONI I. ALOMAR (DIR.),
AINA SITJES, ALBERT SOLER, MARIA TOLDRÀ

NOVA EDICIÓ DE LES OBRES DE RAMON LLULL

XXI

Primera edició, setembre de 2024

© del text: Antoni I. Alomar, Aina Sitjes, Albert Soler, Maria Toldrà, 2024

© de l'edició: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2024

© de la sèrie: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2024

Ausiàs Marc, 92-98 – 08013 Barcelona

ISBN: 978-84-9191-326-9

ISBN: 978-84-9883-831-2 (obra completa)

Dipòsit legal: B. 10200-2024

Imprès a Gràfiques 94

Amb el suport de:



**Institut
d'Estudis Baleàrics**



**Generalitat de Catalunya
Institució
de les Lletres Catalanes**

| De la .xxix^a. distincció, qui tracta en qual manera home a apersebiment
de aver conexensa d'aqueles causes que vol entendre e conexer

M1

CLXIX. Con hom aperseb ab les causes sensuais quals causes son les causes entallectuals

5 **D**eus gloriós, acabat en vertutz! A vos, Seyner, sia gloria e honor per totz
temps, cor enaxí, Seyner, con lo mirayl representa e demostra la figura o
figures estans en la sua presencia, enaxí, Seyner, les causes sensuais son
escala e demostració per les quals puja hom ad aver conexensa de les causes
entallectuals. [2] Mas con s'esdevé, Seyner, que lo mirayl es tort e de mala dis-
posició, adoncs, Seyner, no a endressament en si metex con pusca demostrar la
10 figura segons la qualitat ni la disposició d'ela, e per la torcea que·l mirayl a en
si metex demostra mintent la figura en altra qualitat e en altre afigurament segons
lo qual no es la figura. On, en senblant manera s'esdevé, Seyner, de les causes
sensuais, cor con eles son desordenades e destorbades en lur disposició e ordena-
ció, adoncs menten en la demostració que donen a home de les causes entallec-
15 tuals, les quals son en .i^a. disposició e les sensualitatz les demostren en altra. [3]
On enaxí, Seyner, con la dona enserca miral dreturer e clar per tal que no li
desmenta ses faysós, enaxí, Seyner, qui vol apersebre les causes entallectuals ab
les causes sensuais primerament se gart que les sensualitatz no sien torbades ni
desordenades ni enpatxades a dar | demostració de les causes entallectuals, e
20 e sfors-se hom aytant con pusca de ensercar aqueles sensualitatz les quals son pus
covinens a demostrar e a significar aqueles entallectuitatz de les quals hom vol
eser certificat.

M1^v

[4] O vos, Seyner Deus, qui sotz Seynor | noble sobre totz seynors e sobre
25 totz principatz sotz poderós! Con home, Seyner, es oent alcuna vou o alcuna
paraula, per aquela vou o paraula que hom ou es l'ome certificat a entendre alcu-
na causa per aquela vou o paraula. On, l'oyment, Seyner, | es sensual, e lo sig-
nificat qui es feyt a l'enteniment del home per la vou o per la paraula, aquel es

B194

A172^v

1 De la .xxix^a.] *precedit per* Segueix se lo terç uolum en lo terç libre del contemplador *M* a] manca *B* 3
CLXIX] 159 *al marge dret, d'una mà posterior B* ab] manca *B* les causes entallectuals] entellectuals coses *B*
5 cor] que *B* 7 aver] aueer *B* 10/11 que·l – metex] del mirayll que ha en si mexa *S* 11 afigurament]
esguardament *B* 15 demostren] demostra *A*, demostren *amb la -n afegida d'una altra mà M* [3] *Subratllat i*
amb una clau al marge dret A 17 ab] a *A*, a *raspat i esmenat en ab al marge M*

en l'enteniment del home causa entallectual. On segons que es, Seyner, la qualitat de la sensualitat, es apersebut en aquel significat la qualitat de la entallectuitat.

30 [5] Con home, Seyner, sensualment e corporalment es gardant e vesent les figures e les colors e·ls demostramens que li fan sos huls corporals, adoncs la anima del home detria entenent enfre color e color, e enfre figura e figura, e enfre qualitat e qualitat. On de la demostració, Seyner, que fan los huls corporals sensualment, se muda home a entendre e a persebre entallectualment en so qui es a la anima

35 demostrat significant per les sensualitatz. [6] Con home, Seyner, odora o gusta o toca alcuna causa corporal sensualment, adoncs les sensualitatz signifiquen e demostren a les entallectuitatz les natures e les propietatz e les diversitatz de les causes elementades atentes per odorament o per gustament o per tocament. On per lo odorament o·l gustament o·l tocament es hom pujant a entendre entallectualment la natura de les causes sentides, la qual natura a hom en la generalitat de la causa entesa e | sabuda per les individuïtatz que hom a sentides sensualment. M2

[7] A Seyner Deus, qui sotz font e rayl e acabament de totes vertutz e de totz complimens! Con lo maestre, Seyner, de la nau a en preposit que bastesca nau e te denant si la fusta d'on vol fer nau, adoncs, Seyner, es vista sensualment la

45 materia de la nau, e la nau es vista entallectualment. On per la representació sensual qui es feyta als huls corporals es representada a la anima entallectualment forma de nau. [8] Amable Seynor! Enaxí con lo maestre de la nau aesma en la fusta de qual qualitat ni de qual quantitat se porá fer d'aquela fusta la nau que·n preposa fer, enaxí, Seyner, los homens qui volen tractar de fer alcunes causes vesen entallectualment la qualitat e la cantitat significada en les causes sensuales; les quals causes sensuales representen a la entallectuitat la manera a la qual eles son aparelades a eser subject ad aquela causa que home preposa a fer d'eles. [9] Con los seyns corporals, Seyner, qui son causes sensuales, usen de lur offici, adoncs, Seyner, per l'usament que hom fa d'els en les causes sensuales, se muda

50 hom a entendre e a conexer en les causes entallectuals; cor per los seyns corporals remembra hom so que no menbrava, e per els enten hom so que no entenïa, e per els vol hom so que d'abans no volia. On con la memoria e l'enteniment e la volentat tracten d'altres causes qui no son aqueles sensualitatz per les quals an resebut moviment a cogitar e a entendre e a aver consciencia e a aver sobtilesa e a aver coratgia, adoncs está la anima del home tractant entallectualment en los seyns entallectuals menbrant e entenent e volent.

[10] Dreturer | Seynor al qual ve plaer d'aver misericordia e mercé! Enaxí, Seyner, con per la composició e per l'ajustament e·l mesclament qui·s fa dels elemens se demostra e·s representa sensualment cors, enaxí, Seyner, per lo muda-

65 ment que hom fa de les sensualitatz ad aver conexensa de les entallectuitatz, per asó, Seyner, a hom per les sensualitatz conexensa de les entallectuitatz les quals d'abans no conexia. On enaxí con lo cors sentit es vengut de potencia en actu per l'ajustament dels elemens, enaxí la entallectuitat coneguda es atenta a eser coneguda per so cor les sensualitatz la an feyta conexer e la an aduyta de potencia en actu per lo representament que an donat de si metexes. [11] Cor enaxí,

70

28/29 On – entallectuitat] *subratllat amb una manícula i una anotació al marge dret d'una altra mà molt esborrada* nota secundum qualitatem ...is operacionis in ... de objecto A 32 enfre] en B 38 odorament] ordenament A, esmenat de ordonament M 39 odorament] ordenament A, ordonament B, esmenat de ordonament M 43/44 e te] enten B 47 [8] ... quod ab vlti... in ... debet esse ... in intentione *al marge esquerre de la mà de l'anterior* A 49 preposa] *afegeix a B* causes] manca B 57 els] ell B 59 aver ... aver] auer ... auer B a⁴] manca A 63 e·l] es S

Seyner, con los cavalers conexen entallectualment que·l rey ama lo cavaler a qui fa bel senblant en son venir, e aquela conexensa, Seyner, prenen en la cara del rey e en l'aculiment que fa al cavaler qui novelament ve denant el, enaxí, Seyner, en l'estament e en les circumstancies de les sensualitatz apersep hom les entallectuitatz. [12] Per so, Seyner, con les causes sensuais son huls per los quals hom aperseb e veu les causes entallectuals menbrant e entenen e volent, per aysó, Seyner, los homens moltes de vegades volen amagar les causes entallectuals en les sensuais per so que hom no les pusca apersebre; e per aysó fan contraris seynals e contraris de semblances, per tal que pusquen fer contraries causes d'aqueles que les sensualitatz signifiquen. Mas, cor los homens fan aquestz en-

B194^v

ans los uns als altres, esdevé·s, Seyner, que en los contraris seynals aperseb hom les entallectuitatz que hom vol selar e amagar ad aquels que vol enganar o a qui les vol tenir secretes.

[13] Sentificat Seynor, sobre totes forces aondós de vertutz! La raó, Seyner, ni la | ocasió per que los homens qui estan en les ciutatz e | en los locs poblatz an mes de apersebiment e de conexensa en les causes entallectuals que los homens qui son abitans en los locs agrestz ni en los locs qui son fora les ciutatz, esdevé, Seyner, per so cor en les ciutatz e en les viles e en los locs on es multitut de jens pus diverces e mes son les sensualitatz que no son en los altres locs, e on mes son les sensualitatz mes son significades per eles les entallectuitatz. [14] Con home, Seyner, veu alcú home vestit ab humils vestimentz e con li ou dir paraules piadoses e paraules humils, e con lo veu portar humilment, e con li veu fer bones obres, adoncs pot apersebre en el leyaltat e veritat e hu|melitat e les altres entallectuitatz; cor ab los seynals defora conex hom e aperseb les entallectuitatz qui son en la anima. [15] Los ypcrites, Seyner, per tal que pusquen enganar les jens per tal que hom do lausors d'els, donen significatz en lurs sensualitatz los quals son contraris a lurs entallectuitatz, cor defora seran humils e de beles paraules, mas lurs entencions e lurs volers seran totz plens de falcies e d'engans. On, les obres que els fan sensualment demostren significant veritat dels vicis entallectuals, los quals cuyden amagar ab paubres vestimens e ab paraules humils.

M3 A173

S105

[16] Savi Seynor en totes dretures, del qual devalen totes misericordies! En aquest mon, Seyner, qui es casa sensual, apersebem l'autre segle, qui es casa entallectual als homens abitans en est segle, cor per les obres, Seyner, que vesem e oym e sentim e palpam, e per la breu vida que vesem que vivim, apersebem, Seyner, l'autre segle. Cor | los bens e·ls mals que·ls homens fan, Seyner, en est mon, no vesem que sien gasardonatz a molt home en est segle; on pus que en est mon no son gasardonatz, cové que sia altre segle en lo qual sien gasardonatz; cor si no era altre segle on fossen gasardonatz, no serietz vos dreturer; cor molt home peccador de mala vida a moltes de benenances en est mon, e molt home just a en est mon moltes de malenances. [17] Con home, Seyner, veu sensualment que totes les causes d'aquest mon li son sirvens, axí con lo firmament e los vejetables e los animals e los metals e totz los corces elementatz, per aquesta sensualitat que hom veu, Seyner, en les creatures que son obligades e sotzmeses a home, aperseb home, Seyner, entallectualment que home es obligat e sotzmés

M3^v

71 Seyner] manca B 76 entenen] tenent A 80 sensualitatz] sensualitats BMSo 82 ad] manca B que vol] qui uolen B 83 secretes] secrets B 87/88 esdevé - cor] e (manca e o) esdeue per so Seyner cor So 89 pus] manca B 89/90 que no - sensualitatz] e amb crida al marge dret S 92 con¹ - humilment] subratlla i afegeix e con li veu portar humilment S 95 Seyner - tal] {2 3 1} S 101 En] Nota bon argument per aprovar la immortalitat de la anima e que y ha altre segle al marge esquerre S 102 casa ... casa] cosa ... cosa B 104 palpam] parlam B 111 li] lis B 114 home!] afegeix E B

115 ad alcuna causa qui l'a honrat sobre les creatures de les quals se veu seynor e
posseydor. [18] Con home, Seyner, a apersebut per la causa sensual la causa
entalletual, adoncs cové, Seyner, que hom entena la causa entalletual segons
natura entalletual; cor si hom entenia la natura entalletual eser senblant a natu-
120 sensual, erraria hom e destruir-s'ia l'apercebiment que hom a de les causes
apersebre les entalletuitatz, enaxí les sensualitatz torbarien hom si hom entenia
les entalletuitatz eser d'aquela metexa natura de la qual son les sensualitatz.

[19] O vos, Seyner Deus, qui sotz amor e plaer de mon cor e qui fetz estar
125 los meus huls en lagremes e en plors! L'apersebiment e la conexensa, Seyner, del
home comensa a pujar de les causes sensuales a les entalletuals e, con es en | les
entalletuals qui son conegudes per les sensuales, puja ad altre escaló e conex e
aperceb entalletuitatz per les entalletuitatz primeres. E puxes con es en lo ters
escaló pot pujar al quart escaló per fe, sobre l qual escaló conexensa d'ome no
130 pot abastar ni ateyner, cor raó no pot tant pujar con fe; e aysó es per so cor raó
e enteniment es en natura d'ome e fe es sobre natura d'ome. [20] Enaxí, Seyner,
con conexensa d'ome puja per .i. escaló en altre tro al sobirá escaló, enaxí,
Seyner, conexensa d'ome pot devalar per innorancia e per oblidar del sobirá esca-
ló tro al jusá; cor per aquels escalons on pot pujar, per aquels metexs pot deva-
135 lar. [21] Cor enaxí con ordenació feyta de causes sensuales e entalletuals endres-
sa los escalons per los quals la conexensa del home pot pujar dels escalons
sensuales als entalletuals, enaxí per desordenació feyta en les sensualitatz e en les
entalletuitatz pot devalar la conexensa del home a eser innorable e sens | enteni-
ment; cor gran ira o gran gog o gran frevor desordena a hom los escalons, per
los quals devala conexensa d'ome a innorancia e a bestialitat.

140 [22] A Seynor, al qual en vetlant treniten e van los meus desigs e ls meus
pensamens! La sensualitat, en sa part, es a home sentida; e tota la jeneralitat de
la sensualitat es a home entalletiva. On, per la part puja hom ad apersebre tota la
jeneralitat; cor per la bocada de la mel que hom tasta o per la part del fel que
145 hom tasta, aperseb hom que tota mel es dol|sa e tot fel es amargós. [23] Quanti-
tat, Seyner, sensual significa e demostra quantitat entalletual. Cor en so que
home veu que cors a quantitat fenida e termenada en figura, enten que anima aja
quantitat en vertut, la qual vertut | es fenida e termenada; cor enaxí con cors es
150 fenit en figura, axí aperseb hom que de necessaria se cové que la anima aja
quantitat fenida en vertut. On enaxí con quantitat sensual se comta en los indivi-
duus corporals e s'esten segons la multitut d'aquels, enaxí, Seyner, quantitat en-
talletual s'esten per les obres de vertutz qui son en la anima. [24] Amable Seynor!
Per diferencies e per les propietatz e per les conveniencies e per les contrarie-
tatz que hom sent que son en les causes sensuales aperceb hom les concordances
e les propietatz qui son en les causes entalletuals; cor enaxí con les sensualitatz
155 se concorden generant e desacorden corompent, enaxí les causes entalletuals se
concorden amant e s desacorden airant.

M4

B195

A173v

M4v

115 honrat – creatures] {2 3 4 1} S 118 cor si – entalletual] manca per salt de lectura amb una crida al marge esquerre S 119 erraria] amb la primera -r- interlineada A 124 L'apersebiment] Nota ffe a l'intercolumni B 125 entalletuals] precedit per coses So 126 escaló] escola B 127 aperceb] afegeix les B E puxes] Nota al marge dret A 130 e fe – d'ome] manca S 131 con] don S 134 amb el calderó interpolat del color vermell que hi correspon S de] per B 136 enaxí] Nota bene quia m... tociens videmus per experientiam hoc vi... ...ari in aliquibus amb una clau al marge dret de la mà de l'anterior A 139 e] manca B 141 pensamens] precedit per deportz expuntuat S en sa] de la B e] manca B 144 amargós] amarc B 155 desacorden] desacordant (amb -t raspada A) ABS

- [25] Piadós Seynor, lo qual agraciatz mon cor d'amor e de plaer! Per l'ajustament que nos vezem, Seyner, sensualment feyt en los individus de materia e de forma, apersebem ajustament feyt entallettuallyment de materia e de forma entallettually. On, per la multitut dels individus animals sensuais apersebem multitut de individus entallettuallys; cor si·ls individus entallettuallys eren privatz, ja los animals sensuais no porien eser animatz. [26] Cascuna entallettuallytat, Seyner, a propria sensualitat qui li pusca eser subject per la qual sia coneguda; on, les unes entallettuallytatz an alguns sensuais per los quals son apersebudes, e altres entallettuallys n'an altres; e axí de grau en grau, Seyner, cascuna entallettuallytat a sensualitat a ela covinent a significar e a demostrar a enteniment humanal. [27] Per la gran innoransia, Seyner, que·ls homens an de les sensualitat, e per so cor no saben apersebre lo convenient qui es enfre la entallettuallytat e la sensualitat en eser apersebuda la entallettuallytat per la | sensualitat, per aysó, Seyner, son en home moltes de entallettuallytatz innorades qui serien conegudes si hom avia conexensa de les sensualitat qui son subjeys ad aqueles a demostrar e a significar; cor enaxí con l'infesel innora la vostra passió en la figura de la crou per so cor no creu en ela, enaxí lo crestiá catolic, per la figura de la crou, qui es causa sensual, aperseb la greu mort que vos sostengés, la qual mort es a el causa entallettually per so cor está en la sua ymajenació e en la sua memoria.
- [28] O vos, Seyner Deus, qui los meus huls omplitz de lagremes e de plors, et en lo meu cor ajustatz amors e contriccions, e en la mia boca posatz oracions e lausors! En la granea que nosaltres vezem, Seyner, sensualment al mon, apersebem la vostra granea entallettually; cor qui a feyt tan gran mon con aquest, significat es que·l creador sia molt gran e molt maravelós. [29] En la bela disposició e en la bela ordenació, Seyner, en que vezem sensualment lo mon eser molt bel e molt ordenat, entenem e apersebem, Seyner, entallettuallyment la vostra gran saviesa e·l vostre gran poder e la vostra gran justícia e la vostra dolsa misericordia e totes les altres vertutz; cor tot so que vos avetz demostrat a les nostres sensualitat es demostració de les vostres vertutz, de les quals devalen totz los ordenaments qui son sentitz en les sensualitat. [30] Tot dia, Seyner, legim e aprenem en les causes sensuais les causes entallettuallys; cor enaxí con les figures de les letres qui son causes sensuais nos demostren la entallettuallytat de l'enteniment que signifiquen, enaxí, Seyner, mostrand-se les sensualitat als nostres huls que eles an comensament e fi e mijá, e mostrand-se que eles an passió en quant lo cors, per aysó es re·velat e significat, Seyner, que es creador qui a creades les sensualitat; cor pus que son fenides no son dignes de eser sens comensament e, per les penes e·ls plaers que sentim sensualment, nos son significades entallettuallyment les penes infernals e les glories que hom a en la vostra presencia divinal.

163 propria] corregim d'acord amb *S* atès que en la lliçó original de *A*, retocada posteriorment per una altra mà, s'hi pot llegir parcialment "propiat...", una lectura potser similar a la de *B* "propietat". La retocada de *A* i també la de *M* semblen innovacions.

161 de] dels *So* 162 a] ha amb la h- d'una altra mà *A* 163 propria] apropiada (producte d'un retoc d'una altra mà *A*) *AMo*, propietat *B* subject] object *S* 164 an] afegeix h- una altra mà *A* 166 a'] esmenat en la al d'una altra mà *A*, al *BS*, la al *Mo* humanal] huma *BSo* 170 de] manca *B* 172 en] e *B* 178 En] Een amb la -e- subratllada *S* 189 mostrand-se - huls que] mostrand sensualitats als nostres huls per *B*

CLXX. Con l'enteniment humanal aperceb e enten | per unes entallectuitatz altres entallectuitatz B195^v

5 **O** Deus gran en totes graneses, honrat en totz honramens! Con home, Seyner, a apercebut ab los seyns comuns les entallectuitatz qui s'aperseben e·s
conexen per los seyns comuns, adoncs, Seyner, aperceb hom e enten per
aqueles entallectuitatz apersebudes per los seyns comuns, altres entallectuitatz qui
no son tan leujerament apersebudes con aqueles qui·s poden apercebre per comu-
nitat dels seyns sensuals e dels seyns sperituals. [2] Con l'enteniment d'ome
enten, Seyner, general forma sens materia o materia | sens forma, adoncs aperceb S105^v
10 entallectuitat qui no·s pot entendre tan solament per comunitat dels seyns sensuals
e dels sperituals, enans s'enten sobre la entallectuitat apercebuda per | la comuni- A174
tat dels seyns sensuals e dels sperituals; cor forma sens materia o materia sens
forma no pot eser sentida, doncs tota es apercebuda en la entallectuitat sens que
en l'apersebiment que hom n'a no a en aquel temps partz de la sensualitat. [3]
15 Con l'enteniment del home s'es tant luynat dels seyns sensuals e s'es tant enpre-
gonat en los seyns sperituals que no tracta de nula sensualitat, ans tot so de que
tracta es entallectual e speritual, adoncs, Seyner, tracta en altra entallectuitat aper-
cebuda per la primera entallectuitat, axí | con per forma o materia elemental M6
20 entallectualment entesa, en quant enten hom materia sens forma e forma sens materia,
aperseb hom materia e forma speritual component anima d'ome entallectualment,
creada de non re en cors humanal, la qual composició es simpla a esgart de la
composició del cors.
[4] A Seynor al qual recoren totes nostres forces e totes nostres speranses!
Con home, Seyner, es cogitant en la quantitat que es en anima segons vertut,
25 adoncs enten hom aquela quantitat major en vertut que la vertut ni la forsa del
cors humanal, lo qual cors no a ses vertutz tan esteses en quantitat sensual con a
la anima en quantitat entallectual. [5] La demostració per la qual hom aperseb,

1 humanal] huma pàssim BSo altres] les altres S 1/2 entallectuitatz] afegeix capítols M 9 Seyner] afegeixen en (raspat A) ABSO 10 qui] quis B 17 entallectual – tracta] manca per salt de lectura amb una crida al marge esquerre S

30 Seyner, que la anima es major en sa entallectuitat que-l cors en sa sensualitat,
 es, Seyner, per so cor lo cors no pot estendre en vertut sensual per tans de locs
 ni per tans diverses locs ni per tan loncs espays de locs con fa la anima; cor la
 anima, Seyner, pot apercebre en est mon so qui es en l'autre, e la anima qui es
 a ponent pot aver ymajenació e conexensa de so qui es a levant pus que i sia
 estada la sensualitat, e-l cors, Seyner, no pot bastar a tant. [6] En l'enteniment,
 Seyner, que hom a de la vertut de la anima, aperceb hom que aquela causa qui
 35 es l'esser de la sustancia de la anima, qualque causa ela sia, es en molt pus
 nobla natura e en molt pus nobla disposició que la sustancia del cors humanal;
 cor enaxí con la sustancia de la anima esten pus luyn e pus yvasosament ses
 vertutz que-l cors humanal, enaxí, Seyner, es apersebut e entés entallectualment
 que molt pus nobla causa es en si metexa la sustancia de la anima que la sustan-
 40 cia del cors.

[7] O vos, Seyner Deus, qui sotz perdurable en totz temps! Con son, Seyner,
 cogitant en anima | d'ome e enten, Seyner, anima d'ome eser causa avent vida
 per la vida, Seyner, que enten eser en ela, aperceb que anima d'ome a volentat e
 enteniment e remenbrament; et enaxí per la vida qui es causa entallectual aperceb
 45 entallectuitatz hesens e estans en la vida. Et enaxí con per la vida hom enten e
 aperceb les vertutz essens en la vida, enaxí apercebent e entenent vertutz entallec-
 tuals aperceb hom e enten la vida eser en la anima; cor sens vida, vertutz en-
 tallectuals no porien eser en eser. [8] Apercebre, Seyner, que anima aja major ver-
 tut entallectual que-l cors no l'a sensual, e apercebre, Seyner, per vida saviesa e
 50 sciencia e amor, .ii^{es}. causes, Seyner, aperceb hom, e la .i^a. no es apercebuda
 segons l'apercebiment que es l'autra apercebuda. Cor la major quantitat que hom
 aperceb en vertut en la anima s'aperceb segons relació de la quantitat menor
 que-l cors a en sa sensualitat; e-l apercebiment que hom a, Seyner, en la anima
 qui es viva pus que en ela a vertutz no es apercebut segons relació de quantitat,
 55 enans o es segons relació de qualitat e de vertutz eser en subject. [9] En so,
 Seyner, que en anima de home es apercebuda quantitat en vertut, aperceb hom
 que la sustancia e-l subject d'aquela vertut es fenida e termenada; cor enaxí con
 la vertut de la anima no basta a apercebre ni a cogitar ni a ymajenar ni ad amar
 ni a voler ni a entendre totes causes, enaxí cové que la sustancia on son les ver-
 60 tutz sia fenida e termenada. Cor si-l subject de les vertutz era infinit, seria signi-
 ficat que les vertutz fossen infenides; on con les vertutz sien fenides, es aperce-
 but e entés que la anima es sustancia fenida | e termenada.

[10] Passient Seynor qui sotz ocasió | de tota pau e de tota nostra salut! Con
 son, Seyner, cogitant en anima d'ome e ymajen que ela es causa durable, adoncs
 65 aperceb, Seyner, en anima lo ters significat qui no es senblant ab los .ii. primers,
 lo qual ters significat es, Seyner, concordament e conveniment qui es en la sus-
 tancia de la anima, per lo qual concordament e conveniment es durable. On, mils
 dona significació durabletat de concordansa e de conveniensa en eser la sustancia
 de la anima durable, que no fa la granea ni la vida de la sustancia a eser la
 70 sustancia durable. [11] Entendre e afermar, Seyner, que anima sia sustancia dura-

M6^v

B196

M7

30 ni – locs] manca S tans] tan B per tan] tans B 32 ymajenació] amb la segona -a- a la interlínia
 A 35 ela] que B 43 que²] afegeixen en BSo 49 l'a] a en la B 52 s'aperceb] aperceb B 53 sa]
 manca B 56 en¹] amb llapis al marge esquerre S anima] lanima B vertutz] vertutz A 59 les] repetit i
 expuntuat S 64 ela] aquella B 68 durabletat] durable S conveniensa] afegeix e B

ble incorompatible, adoncs es significat que la durabletat qui es natura en la anima con sia incorompatible, aquela, Seyner, aperceb l'enteniment humanal que es natura ixent de aquela causa per la qual la anima es gran e d'aquela causa per la qual la anima es sient e conexent e amant e volent; cor per lo concordament qui es, Seyner, feyt en natura | en la sustancia de la anima enfre la vida que sia en la sustancia e la sustancia que sia vida en ela, es, Seyner, la anima durable incorompatible. [12] Granea, Seyner, ni vida no donen tan gran significació en sustancia que sia la sustancia durable con fa, Seyner, concordansa e conveniencia en sustancia, cor moltes causes son grans e vives qui no son durables; mas durabletat no pot eser en nula causa si doncs la natura de la sustancia no es concordant e convenient en natura sens tota corompió.

[13] Humil Seynor, lo qual es ple de dousor e de pietat! Con nos ajam, Seyner, apercebut que en anima d'ome a .iii. significatz, la .i. de granesa, l'autre de vida, l'autre de durabletat, per aquestes .iii. significacions, Seyner, apersebem que en anima d'ome a .iii. | propietatz significades per los .iii. significatz, les quals .iii. propietatz donen .i. significat a eser totes .iii. .i. eser entallectual, so es .i^a. sustancia speritual. [14] Con hom aperceb, Seyner, en anima que la sustancia de la anima es gran, .i^a. causa aperceb; e con hom aperceb, Seyner, que la sustancia de la anima es viva en tot aytant con es gran, altra causa aperceb; e con hom aperceb que la sustancia a concordansa en natura de durar, altra causa aperceb. E d'aquestes .iii. significacions que home aperseb en la sustancia de la anima, enten hom la sustancia eser en .iii. causes, les quals .iii. causes son tan solament .i^a. sustancia. E so per que son .i^a. sustancia es, Seyner, per so cor tota la granea per la qual la sustancia es causa gran es viva; e tota la vida per la qual la sustancia es viva es gran per tota la granea de la sustancia; e tota la conveniencia per la qual la sustancia es durable es concordansa ixent de la causa per la qual la sustancia es gran e de la causa per la qual la sustancia a volentat e saviesa. [15] Con l'enteniment, Seyner, del home es tan alt pujat que a apercebut entallectualment que .iii. causes son en la anima e puxes, per estes .iii. que a apercebudes, l'enteniment aperceb que totes .iii. son .i^a. sustancia simpla; e con es pujada la conexensa del home tant amunt que aperceb que les .iii. causes son .i^a. sustancia, puxes puja altre escaló e aperceb que totes .iii. les causes qui son .i^a. sustancia son egals en vertut e en natura e en bonea. E con la anima a apercebut de si metexa tro al sobirà escaló que pot apercebre de si metexa, puxes ela puja al pus alt de si metexa; et enaxí con home aperceb la sua anima eser en .iii. cau|ses e les .iii. causes son .i^a. sustancia, e totes les .iii. causes an egal vertut e egal bonea, enaxí la anima contemplant en la vostra sustancia divina aperceb en la natura de si metexa que la vostra natura divina es en .i^a. sustancia .iii. persones e en .iii. persones .i^a. sustancia, en la qual sustancia son les .iii. persones egals en vertutz e en bonea e en gloria.

76 vida] uiua AMo. La lliçó de BS reuneix les dues branques de la tradició, sembla *difficilior* per poc evident i, per aquesta raó, la trobem preferible a la de AMo.

73 d'aquela] aquella B 76 vida] uiua AMo 82 [13] Q^o. al marge esquerre i una nota en llatí d'una altra mà ... de ... quam habet in virtute A 97 la^s] manca B 98 [15] Q^o. al marge esquerre A 99 que²] manca B 101 tant] afegeixen a So 102 sustancia] afegeix e S .iii. les] {2 1} B 105 et] manca B 106 egal] egualtat amb -tat expuntuat i amb un deleàtur amb llapis al marge dret S 108 en] a la interlínia A

[16] A Seyner Deus, al qual van les mies amors, del qual venen mes lagremes e mos plors! Qui ben sabia, Seyner, apercebre ni entendre les entallectuitatz qui son en la sua anima metexa, per aqueles, qui fer-o vulia ni fer-o sabia, poria apercebre e entendre en la vostra divinal hesencia; cor per los significatz de la natura de la anima poria hom pujar sa conexensa a entendre e apercebre la vostra substancia hunida de .iii. persones. [17] Enaxí, Seyner, con apercebem que en anima d'ome a alcuna propietat per la qual es major en vertut que-l cors no es en la sua vertut metexa, enaxí, Seyner, con afermam que la vostra substancia es infenida en vertut e en si metexa, entenem e apercebem que en la vostra substancia aja alcuna propietat per la qual sia major que la granea del firmament qui es granea fenida. Et enaxí, Seyner, con apercebem que en la anima d'ome a alcuna propietat per la qual a volen|tat e saviesa, enaxí apercebem que en la vostra substancia a alcuna propietat per la qual a saviesa e volentat e conexensa. Et enaxí con apercebem que en anima a alcuna propietat per la qual es durable e incorompatible, enaxí apercebem que en vos a alcuna propietat per la qual sotz eternal e durable. [18] Con l'enteniment humanal, Seyner, a entesa en vostra substancia trenitat de persones e unitat en substancia, adoncs pot apercebre en la vostra substancia jeneració e | processió per los significatz qui son en anima humana. Cor enaxí con la propietat per la qual anima d'ome es menbrant engendra la propietat per la qual home es entenent, et enaxí con la propietat per la qual anima d'ome es menbrant e la propietat per la qual home es entenent donen iximent a la volentat, enaxí, e molt mils encara senes tota comparació, es la persona del Fil generada del Pare, e la persona del Sant Esperit es ixent del Pare e del Fil. Mas cor paraula no pot a tant bastar con enteniment, per aysó defayl paraula, qui es causa sensual e no pot tan be significar ni prononciar con enteniment, qui es causa entallectual pot apercebre ni entendre.

| [19] Celestial Seynor ple de humilitat e de dousor e de plaer! Con sia propria causa e natural a la persona del Pare que sa granea sia infenida, e que sa vida sia gran infenidament, e que sa eternitat sia sens comensament e senes fi, per tot aysó no roman que la persona del Pare no sia significada e demostrada a l'enteniment humanal per la granea infenida, segons lo qual significat e demostració no es significada en aquela manera la persona del Fil ni la persona del Sant Esperit, enans son significades en altra manera per la granea infenida. On con la granea infenida significa en vostra substancia en .i^a. manera lo Pare e en altra lo Fil e en altra lo Sant Esperit, per aysó es apercebut, Seyner, que en la vostra substancia a .iii. persones, significada cascuna en sa propietat metexa. [20] En so, Seyner, que la vida qui es en vostra substancia infenida e eternal dona .i^a. significació e .i^a. demostració en la persona del Fil e altra en la persona del Pare e altra en la persona del Sant Esperit, per aysó, Seyner, aperceb hom que en vostra substancia es .i^a. causa lo Fil, altra lo Pare, altra lo Sant Esperit, jassi'aysó que la vida do significació e demostració de cascunes les persones eser .i^a. vida infenida eternal en .i^a. substancia infenida eternal. Cor enaxí, Seyner, con la .i. significat no

S106

B196^v M8^v

A175

M9

112/114 Qui – hesencia] *subratllat A* 115 de la anima] *subratllat S* 116 hunida de] en *S* (posset trinitatem in te percipere et intelligere *L*⁵) persones] *afegeix* mas aso prouam a auant per raons necessaries *subratllat S* 117/118 que-l – vertut] *manca per salt de lectura amb una crida al marge dret S* 121 Et] *manca B* 126 en] la *B* 127 en¹] in *B* 132 enaxí] *Eenaxi S* del] de *B* 134 bastar] *abastar S* 138 sia] *esa S* 139 fi] *afegeix e S* 143/144 On – infenida] *manca per salt de lectura amb una crida al marge esquerre S* 144 significació] *significada S* 148 e¹] et *abreujat seguit de e B* 150 causa] *propietat S* (persona *L*⁵) 151 demostració] *demuestra B* cascunes] *cascuna de So* 152 en – eternal] *manca amb una crida al marge esquerre S*

es l'autre, enaxí, Seyner, es demostrat que la .i^a. persona no es l'altra. [21] En la
 persona del Sant Esperit entenem, Seyner, granesa e vida e durabletat infenida e
 155 eternal; mas la persona del Sant Esperit, Seyner, es significada e demostrada per
 eternitat en .i^a. manera e en altra per infenitat de granea e en altra per infenida e
 per eternal saviesa. On per so cor los significatz ni les demostracions no son
 feytes al enteniment del home en .i^a. manera, ans o son feytes en .iii. maneres,
 160 per aysó, Seyner, es apercebut que vostra substancia es en .iii. persones, les quals
 son .i^a. substancia.

[22] O vos, Seyner Deus, en lo qual es tot nostre tresor e tota nostra espe-
 ransa! Molt home, Seyner, es enganat e-s cuida que la vostra sancta trenitat no la
 pusca hom apersebre en est mon per raons necessaries ni per demostracions silo-
 gismes. On per so cor els no poden entendre vostra trenitat per raons sensuais
 165 naturals, per aysó afermen que la vostra trenitat no-s pusca entendre sinó per fe.
 On si els saben mudar lur enteniment de les causes sensuais a les entallectuals
 e de les unes entallectuals ad altres entallectuals, els porien, Seyner, apersebre e
 entendre per raons necessaries significades e demostrades a enteniment humanal
 que la vostra substancia divina es en trenitat de persones. [23] Con home, Seyner,
 170 a son enteniment enpatxat per les causes sensuais e vol aver conexensa de les
 causes entallectuals, ja aqueles no poria apercebre ni conexer tro que desenpatx e
 desenbarc son enteniment de les causes sensuais e puxes que-l pug en alt a les
 causes | entallectuals. On qui en esta manera, Seyner, desenbarga son enteniment,
 adoncs porá aver conexensa per veres raons silogizans, demostrans, significans,
 175 per les quals ve l'enteniment d'ome a vera conexensa de la vostra trenitat. [24]
 So a que no pot, Seyner, bastar enteniment d'ome a entendre per raons necessa-
 ries es, Seyner, a percebre la vostra hesencia que es en si metexa. On, aysó no
 es, Seyner, necessaria a home a saber ni a conexer, ni no es maravela si no pot
 home apersebre vostra hesencia que es en si metexa, cor la hesencia de anima
 180 d'ome no pot nul home apercebre qual causa es en si metexa. Mas enaxí con
 home aperseb per raons entallectuals necessaries que en la substancia d'anima a
 vida e subject en lo qual es vida, e a concordament de natura enfre lo subject e
 la vida, e neguna d'estes .iii. causes no es l'altra e totes .iii. son l'esser de la
 substancia, enaxí, Seyner, aperceb hom per gracia vostra, pus o vula apercebre per
 185 significatz entallectuals, que en la vostra gloriosa substancia a trenitat de persones
 e unitat de substancia.

[25] Seynor amat, Seynor honrat, Seynor obeyt per totz los pobles! Enaxí,
 Seyner, con al foc no es natural causa refredament ni a l'aygua escalfament, ena-
 xí, Seyner, a l'enteniment humanal no li es natural causa entendre ni apersebre
 190 qual causa sia la vostra substancia en si metexa; cor aquela | causa, qual causa ela
 sia, no pot caber en enteniment d'ome a eser apercebuda en el; cor enteniment
 defayl quant a si metex e defayl en significatz sensuais e entallectuals a l'enteni-
 ment, per los quals no pot apercebre la vostra substancia qual causa sia en si
 metexa. On jassi'aysó que l'enteniment d'ome no pusca bastar ad apercebre la
 195 vostra substancia qual causa sia en si metexa, asmeyns basta | ad aytant que aper-

M9^v

B197

M10

153 persona] pt amb barra d'abreviatura a la part inferior, pàssim en tot el volum B 154 durabletat] dura-
 bilitat B 156 eternitat] amb -n- raspada després de la primera e- i -r- a la interlínia A en²] manca B 161
 [22] Q^o. al marge esquerre AS 162 es] manca B 163/165 en - aysó] subratllat S 165 sinó per fe] manca
 amb una crida i una manícula al marge esquerre S (manca L²) 167/169 els - vostra] subratllat S 171 poria]
 pora BS 175 les] los AB [24] Nota al marge dret amb una manícula A 176/177 per - es²] subratllat S
 181 d'anima] dome S 191 en¹] a la interlínia d'una altra mà S 192 significatz] precedit per los S 194
 apercebre] afegeixen per (ratllat S) ABS, afegeix que expuntuat M 195 ad] manca B

ceb la vostra substancia eser en trenitat e en .i^a. unitat, lo qual apercebiment a per so con li·n son donatz significatz entallectualment. [26] Enaxí, Seyner, con enteniment d'ome es abastant a apersebre que lo mon | a creador e es abastant a apercebre que es altre segle en eser, e a tot aysó, Seyner, a apercebre basta l'enteniment d'ome per raó dels significatz e de les raons necessaries qui aysó li signifiquen, enaxí, Seyner, es l'enteniment d'ome abastant ad apercebre en la vostra hesencia trenitat de persones per raó dels significatz que li son demostratz ab raons necessaries. [27] En so, Seyner, que·ls homens nescis innorans vostra sancta trenitat no saben resebre los significatz demostratz entallectualment, e per so con segexen los significatz sensuels, no poden, Seyner, apersebre en lur enteniment la trenitat de persones qui es en la vostra substancia. On, aysó, Seyner, no esdevé per defaliment de vertut qui sia en lur enteniment potencial, cor en lur enteniment es l'apercebiment potencialment, lo qual apercebiment venria en actu si avia estrument ab que vengés de potencia en actu; mas cor l'enteniment no reseb los significatz qui demostren la vostra trenitat, per aysó l'apercebiment no ve de potencia en actu.

[28] Vertuós Seynor, en lo qual a compliment de tota vertut! En les qualitatx hesencials e en les vertutz qui son en vos, Seyner, les quals son a nosaltres causes entallectuals, en aqueles, Seyner, apercebem nosaltres les vostres obres; cor segons que a nostre enteniment es significada la vostra infenitat e la vostra eternitat e la vostra forsa e la vostra saviesa e les altres vertutz, segons aquels significatz, Seyner, aperceb la nostra anima quals son les vostres obres; cor les vostres obres covenen, Seyner, eser segons los significatz | que donen de les vostres vertutz e de les vostres qualitatx. [29] Con la vostra gran bonea e·l vostre gran acabament, Seyner Deus, significa a la nostra entalligencia quals covenen eser les vostres obres segons esguart e relació de vostra bonea e de vostre acabament, adoncs la nostra entalligencia aperceb e enten entallectualment totz los .xiiii. articles de la sancta fe crestiana. Cor afirmació que vos siatz, Seyner, tot bo e tot acabat en vertutz es a la anima del fesel crestiá significant que totz los .xiiii. articles son segons veritat; cor si els no eren vers, seria demostrat entallectualment que vos no sotz acabat en bonea ni en vertutz en la vostra hesencia ni en les vostres obres. [30] Qui los .xiiii. articles, Seyner, vol apercebre per significatz e per demostracions necessaries, liga, Seyner, en est *Libre de contenplació*; cor per diverces locs atrobará e apercebrá totz los .xiiii. articles eser verament en veritat ab que sapia apercebre ab les causes sensuels les entallectuals, e ab les unes causes entallectuals sapia apercebre altres causes entallectuals, e que la sua entenció sia en honrar e loar e amar e servir son gloriós Deus.

197 donatz] donas B 199 que] *afegeix* no B 204 significatz demostratz] significans demostrans B 205 sensuels] *afegeix* e B 212 [28] u *lletra d'espera al marge* A 212/213 qualitatx – vertutz] essencials uertuts S (In essentialibus uirtutibus L²) 213 en'] *manca* B 218/219 vertutz – qualitatx] uertuts S (uirtutes L²) 219 [29] Nota prius ... articuli fidey ... possunt precip... necessario inferentem *al marge esquerre* A 225 vers] vers B 226 en la] *precedit per* ni B 227 [30] *amb el calderó interpolat* S 227/229 Seyner – per] *subratllat* S 228 per] *manca* B 232 e'] *afegeix* en S

CLXXI. Con hom aperceb e enten lo cors de natura e les obres de natura

Deus amorós, a vos, Seyner, sia donada gloria e lausor e a vos sien feytes reverencies e honors! Cor con vos, Seyner, ajatz creades les creatures e natura sia creatura, cové-se de necessaria, Seyner, que natura sia terminada e fenida, cor tota creatura cové eser | terminada e fenida. On qui vol apercebre les obres de natura, cové de necessitat que aja conexensa dels termens dintre los quals s'esten lo cors de natura, cor part aquels termens no s'estenen les obres de natura. [2] Con | totes creatures, Seyner, se departesquen en .ii^{es}. maneres, les quals son creatures sensuales e creatures entallectuals, per aysó, Seyner, natura se departex en .ii. partz: natura sensual e natura entallectual. On qui vol apercebre quals son les obres de natura, cové-se que aja conexensa qual causa sia natura sensual ni qual causa sia natura entallectual; e auda conexensa d'ambdues estes natures, cové-se, Seyner, que home enserc les obres sensuales de natura dintre los termens de natura sensual e les obres de natura entallectual dintre los termens de natura entallectual. [3] En natura sensual e en natura entallectual a, Seyner, propietatz e diversitatz e contrarietatz e concordances e de altres qualitat. On qui vol apercebre lo cors natural per lo qual obra natura, cové que aja conexensa de los accidens qui caen en les causes substancials; cor si no avia conexensa quals causes son acciden|tals ni quals causes son substancials, ni si no conexia les diversitatz qui son en los accidens e les diversitatz qui son en les substancies, ja no poria apercebre los ateynimens per los quals son apercebudes les obres de natura. B197^v

[4] Obeyt Seynor per totz los pobles! Honrat Seynor per totz los angels! Qui vol ensercar, Seyner, la natura de la poma ni so que natura fa en ela, en la poma metexa o enserc; cor mils porá atrobar e apercebre la natura de la poma en la poma metexa que no faria si la natura de la poma ensercava en la pera ni en lo codoyñ. E si la natura de la poma vol, Seyner, ensercar en la pera, pus leujera-

2 Seyner] *afegeix deus B* 4 creatura] *creada B* 7 s'estenen] *sesten B, sostenen S* 12 e] *afegeixen a ABM, afegeix i railta ha S* 13 estes] *aquestes So* 19 avia] *auien S* son'] *manca S* 23 Obeyt] *manca la O- B* 24 Seyner] *seynr S* 25 mils] *afegeix o B*

- ment la porá | apercebre en lo perer que en la olivera ni en lo garover, cor pus prop es en natura pera o codoyñ | ab poma, que no es poma ab oliva ni ab garova. [5] Qui vol apercebre, Seyner, qual causa es natura humana, pus leujerament o porá apercebre en home que no farà en los vejetables ni en les besties; cor tota natura de home es termenada en home e tota natura d'ome no es en los vejetables ni en los animals irracionals. E aysó es, Seyner, per so cor en home a natura racionable la qual no es en los vejetables ni en los animals irracionals. [6] Qui vol ensercar, Seyner, natura d'ome fora especia humana, enans la atrobará e l'apercebrá en los animals irracionals que en los vejetables, cor mes s'acosta especia d'ome en natura ab les especies dels animals irracionals que no fa ab les especies dels vejetables; et encara s'acosta en natura especia d'ome mes ad alcunes especies dels animals que ad altres, axí con bogia o ors o veyl marí, qui son pus senblans en figura a home que cavayl ni sardina. E aysó metex es en les especies dels vejetables, cor pus senblant es home en figura ab mandragola que ab romagera.
- [7] A Seynor, en lo qual es tota nostra esperansa e tota nostra consolació! Qui vol ensercar ni apercebre qual causa sia natura de anima racional, en la natura de la sua anima metexa o enserc; cor mils o porá atrobar en ela metexa que fora los termens de la anima. E si tant es que hom vula ensercar natura de anima fora sos termens, enserc-la en los angels e no la enserc en lo cors humanal, cor pus prop es en natura anima d'ome a natura angelical que a natura corporal. [8] Qui vol apercebre, Seyner, qual causa sia la natura dels angels, en els metexs la porá enans apercebre si en els la enserca que no farà si la enserca en si metexs, cor home es compost de .ii^{es}. natures e | angel no es mas tan solament de .i^a. natura simpla. E si vol ensercar, Seyner, la natura del angel fora los termens de natura angelical, enans la porá apercebre si la enserca en natura de anima que no si la enserca en natura de cors, cor cors ab natura d'angel no s cové, fa-o natura d'anima. E si la vol ensercar en la anima d'ome, enans la y porá apercebre que en la vostra natura, cor anima d'ome e angel se senblen e s convenen en so que son creatures e que son ajustades de forma e de materia speritual e an comensament, e lur substancia e lur vertut es termenada e mudant de .i. loc en altre; et en la vostra natura neguna d'estes causes no cau ni per si ni per altre. [9] Qui vol apercebre, Seyner, ni ensercar la vostra divinal natura, en la vostra sustancia divina la porá mils apercebre que en les creatures, cor la causa mils se demostra per sa natura metexa que per altra. E qui vostra gloriosa natura, Seyner, vol ensercar e apercebre per altra natura, mils la porá apercebre per creatura avent natura entallectual que per creatura avent natura sensual, cor pus luyn es la vostra natura de natura sensual que no es de creatura avent natura entallectual.
- [10] O vos, Seyner, en lo qual prenen exenpli e ordenament totz los pobles! Hom pot, Seyner, entendre e apercebre segons cors de natura potencialment que en lo gra del forment es la espiga del forment en quant potencia; mas qui en lo

29 poma¹] *afegeix i expuntua* que no es poma S 31 farà] *faria* B 33 irracionals] *amb in-* a la interlinia M 34 racionable] *raonable* BS 41 home] *precedit per a* M 42 ab] a B 44 ensercar] *afegeixen* senyer BS 47 humanal] *huma pàssim* BSo 49 causa] *cosa en sèpia a l'intercolumni* S els] *amb la -s a la interlinia* S 50 enserca¹] *amb la -r-* *interlineada* M si metexs] *si metex* BSo, *ells matexs amb barra dalt de -xs* M 54 cové] *afegeixen e (a la interlinia M) BSMo* 55 la²] *manca* B y] *manca* B 56 cor] *amb una manícula al marge esquerre* A 57 materia] *manera* B 60 ni ensercar] *manca* B natura] *afegeix e* S 63 porá] *afegeix atrobar expuntuat* S 64/65 cor - sensual] *manca per salt de lectura* S 65 de¹] *afegeix* creatura hauent al marge dret M entallectual] *amb una crida al marge dret* S 67 e] a la interlinia S

- 70 gra del forment volia apercebre espiga d'ordi, aquesta entalligencia aytal no·s
 poria apercebre, Seyner, segons cors de natura, cor no es natural causa que en
 gra de forment s'engentre espiga d'ordi. E per aysó, Seyner, qui vol entendre que
 en gra de forment aja espiga d'ordi no pot entendre segons natura, ans o a | a M12^v
 entendre segons obra de miracle. [11] De home mascle e de fembra pot hom en-
 tendre, Seyner, que pot eser engenrat infant segons cors de natura e aysó per
 75 so, Seyner, cor en la materia del home e de la fembra es potencia natural a la
 materia con sia generant alcú infant o mascle o fembra; mas con en la materia de
 la fembra sens la materia del home no está potencialment engentrament de alcú
 infantó, per aysó fembra no pot | engenrar sens acostament d'ome. On, entendre, B198
 Seyner, que verge pusca enfantar infant estant verge no·s pot entendre ni aperce-
 80 bre, Seyner, segons obra de natura, enans o fa, Seyner, segons obra de miracle.
 [12] On enaxí con les generacions, Seyner, aperceb hom dintre lo cors de natura,
 enaxí aperceb home moltes de causes fora los termens de natura; cor enaxí con
 se pot fer segons natura que en gra de forment pusca esdevenir espiga de for-
 ment, enaxí fora los termens de natura a pugut eser engenrat e nat infant de
 85 donzela verge ans del part e après del part.
- [13] Sentificat Seynor, del qual reseben gloria e benedicció los sans de para-
 dís! Qui vol apercebre, Seyner, per obra de natura los enpaltamens que hom fa
 en los vejetables, adoncs porá apercebre que perera e codoyner se poden enpeltar
 en pomer; mas qui volia enpeltar perer e codoyner en olivera o en datiler, adoncs
 90 covenia que si entenia aquella enpeltació, que la entesés segons obra feyta fora lo
 cors de | natura, per so cor no es causa natural que perer ni codoyner se pusquen
 pendre en oliver ni en datiler. [14] De cavayl e de somera, Seyner, pot hom en-
 tendre segons cors de natura que·s pot consebre | mul, mas no pot hom, Seyner, M13
 entendre segons cors natural que de caval ni de somera se pusca consebre laó;
 95 on entendre que laó se conseba en cavayl e en somera no s'enten segons obra natu-
 ral, enans o fa, Seyner, segons obra de miracle, qui es obra feyta fora los ter-
 mens de natura. [15] No pot hom entendre, Seyner, segons cors de natura que
 home pusca volar per l'aer ni que home pusca anar sobre aygua, cor totes estes
 causes, Seyner, son fora obra de natura; on qui vol entendre, Seyner, que home
 100 pusca anar sobre mar e pusca volar per l'aer, cové que o entena en los poders
 qui son sobre les forces e les propietatz de natura.
- [16] Benahuyrat Seynor sobre totz honramens, graciós sobre totes gracies! Con
 natura aja son cors, Seyner, en .ii^{es}. maneres, les quals son cors sensual e cors
 entallectual, qui vol ensercar, Seyner, ni apercebre lo cors de natura sensual, cové,
 105 Seyner, que l'enserc dintre los termens de natura sensual; e qui vol apercebre lo
 cors de natura entallectual, cové-se que l'enserc dintre los termens de natura en-
 tallecual. [17] Mas cor los homens, Seyner, moltes de vegades enserquen e cuyden
 entendre segons cors sensual la obra qui va segons cors entallectual e la obra qui
 va segons cors sensual cuyden entendre segons cors entallectual, per aysó, Seyner,
 110 son los homens enganatz e decebutz en les obres de natura. [18] Enaxí, Seyner, con
 es causa impossibol segons cors de natura que home pusca atrobar en lo foc la

70 poria] pora B 71 espiga] espida A 73 e] o B 74 Seyner] *afegeix e de subratllat i amb un deleà-
 tur amb llapis al marge dret S* 75 natural] natura AM 76 o¹] manca B 78 entendre] *estendre expuntuat i
 esmenat afegint entendre darrere el següent seyner S* 79/80 ni apercebre] *manca amb una crida al marge dret S*
 81 On] Con M hom] manca B 83 natura] *precedit per curs de B* 85 verge] *manca amb una crida al
 marge dret S* 88 e] o B 89 e] o BSMo 90 entesés] enteseses B 98 estes] *aquestes So* 99 Seyner,
 son] {2 1} S son] manca A 100 per] sobre B

natura qui es atrobada en l'aygua, enaxí, Seyner, es impossibol causa que home
pusca atrobar ni entendre la natura sensual en la natura entallectual ni la natura
entallectual en la natura sensual; on | enaxí, Seyner, con seria fol l'ome qui en lo
115 foc cuydava refredar o en l'aygua freda cremar, enaxí, Seyner, es foyl qui la obra
de natura sensual cuyda atrobar en la obra de natura entallectual e la obra de
natura entallectual en la obra de natura sensual.

[19] Rey dels reys, seynor del seynors! Segons cors natural aperceb home,
Seyner, que naturalment es en los elemens lo gra del forment potencialment, et
120 en lo forment es lo pa potencialment, e en lo pa es la sanc potencialment, et en
la sanc es la carn potencialment; on, tot aysó s'enten, Seyner, que-s pot fer
segons cors de natura. [20] On si home entenia, Seyner, segons cors de natura,
que potencia privás en materia e que no fos nula causa en materia potencialment
sinó actualment, no poria hom, Seyner, apercebre segons cors de natura que de la
125 materia se pogessen engenrar les formes qui son privades en ela actualment, les
quals s'engenren en materia per raó de la potencia segons la qual son en la mate-
ria. [21] Qui volia entendre, Seyner, segons natura que los individus compostz
de materia e forma sien en potencia adoncs con son compostz e son vengutz en
actu, adoncs erraria, Seyner, son enteniment e son apercebiment per so cor volria
130 apercebre segons natura so qui no es segons cors de natura ni dintre los termens
de natura.

[22] A Jesuchrist Seyner, qui per via de martire vencés e sobrás lo demoni!
Tant son, Seyner, grans e moltz los secretz de natura que no poden caber totz en
conexensa d'ome; cor l'apercebiment humanal no basta a entendre ni a saber
135 totes les obres de natura, cor molt major es la possibilitat que natura a en obrar
segons son cors que no es la possibilitat que la anima d'ome a a entendre la obra
de natura. [23] Cor no es, Seyner, | nul home qui pogés apercebre ni saber tota
la propietat ni la conveniencia que la caramida e la agula an en natura con la
agula se gir en la dressera de la tremuntana per lo tocament que fa en la carami-
140 da. On per so, Seyner, cor tota la natura no pot la anima del home apercebre en
.i.^a causa tan solament, per aysó es demostrat, Seyner, que la natura a en si
metexa moltz secretz, los quals no pot apercebre en lur totalitat apercebiment
humanal. [24] On si enteniment d'ome, Seyner, no pot apercebre tot so qui es
segons cors de natura dintre los termens de natura, doncs con bastará, Seyner, la
145 conexensa d'ome ad apercebre tot so qui es fora los termens de natura? E majer-
ment con o enserca dintre los termens de natura, dintre los quals termens no son
termenades aqueles causes qui no son segons cors de natura.

[25] Singular Seynor, al qual demana la mia anima gracies de dons e de per-
dons! Enaxí con l'ome anant no poria, Seyner, anar si amdós sos peus tenia tota
150 ora en la terra, enaxí, Seyner, anima d'ome no pot apercebre natura per ela
metexa; enans enaxí, Seyner, con al home qui vol anar cové posar la .i. peu en
la terra e puxes levar l'autre e mudar ad avant, enaxí, Seyner, qui vol apercebre les
obres de natura segons veritat cové que la sua conexensa conega en .i. temps
les causes qui van segons cors de natura e en altre temps que aja conexensa de

114 en'] a S 116 e] en B 119 forment] fortment B 123 e que - en materia] a la interlínia A 127
compostz] *afegeix* seguons *expuntuat* S 128 e'] *afegeix* de S 135 obrar] *sobrar amb la s- expuntuada* S
136 d'ome] del home B 138 con] cor S 147 son] con S 149 amdós] *resultat de l'esmena de amdues* M
tenia] no tenia B 151 cové] *afegeix* a S 152 levar l'autre e mudar] *mudar laltre e leuar* B 154 altre]
laltre B

S107
M13^vM14 B198^v

- 155 les causes qui son sobre cors de natura. [26] Cor enaxí, Seyner, con l'ome anant
per la via posa la .i. peu per tal que | l'autre pusca levar e mudar ad avant, enaxí, Seyner, qui vol apercebre so qui es segons natura cové que pos son enteniment en so qui es sobre natura; e qui vol apercebre so qui es fora natura cové que pos son enteniment en so | qui es segons obra de natura. Cor so qui es segons cors de natura es apercebut per so qui es fora de natura e so qui es fora de natura aperceb hom per so qui es segons cors de natura, cor la .i. es occasió a l'autre con sia apercebut la .i. per l'autre. [27] Enaxí, Seyner, con home mudant sos peus de .i. loc en altre enanta son viatge, enaxí, Seyner, con home muda son enteniment de obra de natura a asó qui no-s fa per natura e d'aysó qui no-s fa segons natura a aysó qui-s fa segons natura, pervé hom a sarta conxensa de so que vol apercebre ni conxer. Mas, enaxí con l'ome no poria anar a peu si tota ora tenia sos peus en .i. loc en la terra, enaxí, Seyner, enteniment d'ome no poria aver abundament de saviesa ni de conxensa si tota ora estava e ensercava e cogitava e ymajenava tan solament en les obres qui son segons cors de natura.
- 170 [28] Seynor simple sens nula composició e sens nul comensament! Con home, Seyner, sia compost e sia naturat segons cors de natura, per aysó, Seyner, es a home pus leujera causa ad apercebre les causes qui van segons cors natural que no son les causes qui-s fan fora cors de natura; et aysó esdevé, Seyner, per so cor a home es pus manifest so qui es pus prop a sa natura que les causes qui li son pus luyn en natura. [29] Enaxí, Seyner, con la causa que hom serca e demana no pot hom atrobar en altre loc sinó en aquels locs on ela es, enaxí, Seyner, qui enserca ni demana natura no la pot hom entendre ni atrobar sinó en los termens on ela está e on ela es. On qui innora alcuna causa de natura sensual o entallectual, si la vol apercebre ni saber, cové que la enserc dintre los termens en los quals la causa que | enserca de natura es termenada e demostrada. [30] Enaxí, Seyner, con a home es senblant que moltes causes esdevenen ad aventura les quals son segons occasió, mas a home es senblant que sien esdevenudes ad aventura per so con a innorancia de les occasions per les quals esdevenen; enaxí, Seyner, moltz homens innoren e meynsconexen lo cors de natura en moltes causes per so cor innoren les occasions de natura e no enserquen aqueles segons la manera per la qual son possibols a eser enteses e atrobades en los termens dintre los quals les a termenades lur Seynor Deu.

A177

M14^v

M15

163 enanta] anant a B 165 sarta] cerca (certa o) S, cercha M 177 atrobar] atrobrar A 182 esdeven-
gudes] esdeuenguts M 183 con] cor S 184 Seyner] afegeix com subratllat S 185 aqueles] aquella B

CLXXII. Con hom aperceb e enten quals son aqueles causes qui no van segons cors de natura e qui son fora los termens de natura

5 **O** Deus vertuós, acabat en lausors e en gloria e en honramens! Enaxí, Seyner, con es a home possibol causa apercebre lo cors de natura en les creatures ab les .iiii. occasions, les quals son lo faedor e la materia e la forma e la causa final, enaxí, Seyner, es a home possibol causa que aperceba e entena per .iiii. causes quals son les causes qui no van segons cors de natura, les quals .iiii. causes, Seyner, son poder e saviesa e volentat e acabament. [2] Cor enaxí, Seyner, con les .iiii. occasions son en general demostració per la qual hom enserca les causes naturals dintre los termens on son termenades, enaxí Seyner, en | general les .iiii. causes son significatz e demostramens a home per los quals pot eser sertificat de les causes qui van segons altra manera per la qual no van les causes naturals. [3] On con aquesta causa, Seyner, sia enaxí ordonada que hom pusca apercebre so qui es fora natura ab les .iiii. causes damunt dites, lo vostre servidor e-l vostre sotzmés, | Seyner, confiant en la vostra ajuda, a gloria e a reverencia e a honor del vostre nom, s'esforsa aytant con pot de apercebre so qui es fora natura ab los significatz que pren del vostre maravelós poder e de la vostra verdadera saviesa e de la vostra beneyta volentat e del vostre gloriós acabament.

10 B199

15 M15^v

20 [4] Suau Seynor ple de dousor e de plaer! Pus que-l vostre servidor se vol aventurar a ensercar e a saber les causes qui son fora natura e qui no van per cors natural, cové-se, Seyner, de necessaria que el mova sa pensa e sa ymajenació e son enteniment e sa cogitació e sa memoria e sa volentat de les causes naturals, e que tractem ab les vertutz e ab los seyns de la anima en les causes qui son fora los termens de natura. [5] Cor, Seyner, si eu no removia los seyns e

25

I son aqueles causes] {3 1 2} B no] amb llapis al marge dret S 3 [1] Faedor. Materia. Forma. Causa final al marge dret en forma de llista de la mà segona, i més avall poder saviesa voluntat Acabament d'una altra mà A 9 en] manca B 11 significatz e] significades a B 24 tractem] tracten BS, tracte M 25 removia] resultat de l'esmena de romania al marge dret amb un deleàtur, tot amb llapis S

les vertutz de ma anima de les causes sensuais naturals e que les pujás en les causes entallectuals no naturals, ja no poria la mia anima ensercar les causes qui son fora los termens de natura; cor les causes sensuais naturals enbargen, Seyner, la anima del home a ensercar les causes fora los termens de natura. Enperó,

30 Seyner, enaxí con la anima es enbargada per les causes sensuais en .i^a. manera, enaxí es endressada per eles en altra manera. [6] En so, Seyner, que les causes qui son fora los termens de natura creada son moltes e diverses e son | molt en gran greujesa de eser apercebudes e enteses, e con lo vostre servidor, Seyner, sia home molt paubre de saviesa, per aysó, Seyner, no prepausa en est capitol que enserc

35 sinó en .viii. causes tan solament, les quals son, Seyner, creació, resurreció, trinitat, unitat, jeneració, processió, encarnació, sacrifici. | On enaxí, Seyner, con aquestes .viii. causes poden eser apercebudes e enteses, enaxí, Seyner, per senblant manera poden eser apercebudes totes les altres qui sien fora los termens de natura.

[7] O vos, Seyner Deus, | qui ab lagremes e plors e ab escampament de sanc preciosa avetz recreada la especia humana! Qui vol apercebre, Seyner, en qual manera pot eser creada creatura de non re, cové-se, Seyner, que hom mut son enteniment de les causes qui's fan segons cors de natura, les .i^{es}. de les altres privans d'alcunes formes per tal que prenen altres formes; cor crear re de non re, la causa creada resebent forma e materia, no priva en sa creació de altra forma

45 ni de altra materia, per so cor privació no es causa avent forma ni materia. [8] On con l'enteniment del home es pervengut ad aysó que en .i^a. manera enten creació e en altra fer .i^a. causa d'altra, adoncs, Seyner, pot pervenir sa entalligencia ad apercebre que enaxí con per les .iiii. occasions naturals se pot engenrar .i^a. causa d'autra privant .i^a. forma e prenent altra forma, enaxí, Seyner, pot entendre e apercebre enteniment d'ome que per acabat poder e acabada saviesa e per acabada volentat pot eser creada creatura de non re resebent forma e materia novelament esdevinent en eser per l'acabament qui es en aquel qui a poder e saviesa e volentat con creatura esdevenga en eser per gracia d'acabat poder e d'acabada saviesa e d'acabada volentat. [9] Con l'enteniment es pervengut a aysó, Seyner, que aperceb e enten que qui a acabat poder e acabada saviesa e acabada volentat, que pot crear re de non re, e con en est *Libre de contemplació* sia provat manifestament que vos, Seyner, avetz acabat poder e acabada saviesa e acabada volentat, adoncs, Seyner, l'enteniment del home pot apercebre que creatura pusca eser creada de non re. Cor acabat poder dona, Seyner, significació que pusca crear re de non re; e acabada saviesa, Seyner, significa que deja crear re de non re; e acabada volentat, Seyner, significa que vula | e que am crear re de non re. E aquest significat es demostrat, Seyner, en l'acabament de la substancia qui es digna con en creatura sia conegut l'acabament que la substancia a en son poder e en sa saviesa e en son voler.

65 [10] A Seynor, en lo qual contenplen e vetlen dia e nit mes cogitacions e mes amors! Si vos, Seyner, no ertz poderós de crear re de non re, aurietz defaliment de poder, cor vostre poder no auria pogut crear re de non re; e si vos, Seyner, no sabietz crear re de non re, no seria vostra saviesa acabada; e si vostre voler

26 ma anima] la anima mia So 31 [6] Creacio Resurrectio trinitat vnitat generacio processio encarnacio Sacrifici al marge esquerre en forma de llista de la mateixa altra mà que fa la segona llista al § 1 A que les causes] al marge dret amb llapis S 32 creada] manca S 32/33 en - eser] subratllat S 33 e²] manca B 34 molt paubre] {2 1} B 38 totes les] manca S 39 plors] precedit per ab B 45 per - materia] manca per salt de lectura amb una crida al marge esquerre S 55 que²] manca B 58 que] afegeix i expuntua uos auets S 60 deja] sapia So (scias L²) 65 dia - e mes] moltes cogitacions e amb una crida al marge esquerre S

no volia crear re de non re, no auria acabament. E si totz aquestz defalimens
70 eren en vos, Seyner, les causes d'aquest mon no serien creatures; e si no eren
creatures, covenria que los comensamens d'eles, los quals son materia e forma e
privació, fossen causes eternals. [11] E si eren eternals, no serietz vos acabat ni
les causes | no serien fenides. On con vos, Seyner, siatz acabat e les creatures B199v
sien fenides e termenades, es significat a l'enteniment del home que les causes
75 sentides e enteses an creador, lo qual creador aperceb hom en les creatures aper-
cebent l'acabament de vostre poder e de vostra saviesa e de vostre voler e la
frevoltat e-l defaliment e la mesquina de les creatures. [12] On, beneyt siatz vos,
Seyner Deus, cor molt pus leujerament aperceb home per lo vostre acabat poder
e per la vostra acabada saviesa e per la vostra acabada amor, que no fa per les
80 .iiii. causes naturals; cor lo vostre poder e-l vostre saber e-l vostre voler an aca-
bament sobre les .iiii. causes naturals e les .iiii. causes, Seyner, son dejús lo
vostre acabament. Mas cor les gens no ajen tant tractat con se troben les causes
qui son sobre natura con an tractat en ensercar per les .iiii. causes les obres de
natura, per aysó es estada tancada la porta a lur alpercebiment en les causes qui
85 son sobre natura, con no ensercaven ni obrien aquela porta ab l'acabament qui es
en vostre poder e vostra saviesa e vostre voler, per lo qual poden eser apercebu-
des totes causes.

[13] O vos, Seyner Deus, qui avetz enamorat lo vostre servidor ab la amor on
vos amatz lo vostre amador! Con la mia anima, Seyner, enserca segons cors de
90 natura si ja porá entendre ni apercebre que segons natura home pusca resucitar,
adoncs, Seyner, es demostrat a ma anima que natura no a poder de resucitar
home mort, mas be a poder de home viu mortificar e auciore. On adoncs, Seyner,
con la mia anima s'es fadigada en lo cors natural e no pot apercebre segons
natura resurrecció, adoncs cové que la mia anima enserc si porá entendre resurec-
95 ció fora lo cors de natura, lo qual ensercament fa, Seyner, en l'acabament qui es
en vostre poder e en la vostra saviesa e en la vostra volentat. | [14] Si vos, A178
Seyner, no eretz poderós de resucitar los mortz, doncs seria significat, Seyner,
que vos no avetz acabat poder; e si vos, Seyner, no resucitavetz los mortz, no
aurietz acabada saviesa, cor no serietz dreturer ni no aurietz ordenat con home
100 fos gasardonat de be o de mal; e si vos, Seyner, no amavetz e no volietz que
home mort resucitás, no aurietz acabat voler, cor no amarietz acabadament home
ni acabadament vos metex, en so que no aurietz ordenat con fos parays en lo
qual home agés conexensa infenidament de la vostra excellent bonesa. [15] Con
105 sia provat, Seyner, que vostre poder e vostra saviesa e vostra volentat an acaba-
ment e que en vos no a nul defaliment, es apercebut, Seyner, e entés que será
dia de resurrecció; cor si no u era, ja vos no serietz acabat en vostres obres. On,
aquesta | prova, Seyner, e aquest testimoni que nosaltres avem del dia de resurec-
ció, avem, Seyner, en lo vostre acabament, lo qual testimoni es, Seyner, pus ver-
tader e pus digne de eser cresegut que-l testimoni qui es demostrat segons cors
110 de natura, cor natura no es axí acabat subject a demostrar veritat de sa obra con
es lo vostre acabament a demostrar veritat de vostra obra.

77 [12] Q^e. i subratllat al marge dret A 83 en ensercar] e encercat B 86 e¹ ... e²] e en ... e en (en
afegits per la mà de les rúbriques M) S^{Mo} lo] la S 88/89 enamorat lo vostre servidor ... lo vostre amador]
enamorats los uostres seruidors ... los uostres amadors S 93 con] manca B s'es] es So 98 resucitavetz]
sabiets resucitar So (Et nisi tu scires mortuos suscitare L^s) 106 u] manca B On] afegeix en expuntuat S
107 de] afegeixen la BSo 110 natura²] preceidit per en B obra] afegeix uostra expuntuat S

[16] A Seynor, en lo qual prenen acabament totz los meus desigz e totes les
mies amors! Con la mia anima, Seyner, tracta contemplant en la vostra trenitat e
en la vostra unitat, adoncs enten, Seyner, que la vostra trenitat e unitat no·s pot
115 apercebre segons cors de natura; cor en natura tot so que sia unit en ela de .ii^{es}.
causes o de mes cové que sia compostament conjuncta e ajustada e cové que
temps caja en son ajustament. Mas de la vostra trenitat e unitat no·s pot aysó
entendre, cor enaxí es la vostra substancia .i^a. en .iii. persones que no cau en ela
composició ni temps. On per aysó, Seyner, cové que hom entena fora lo cors de
120 natura creada vostra substancia eser en .iii. persones e les .iii. persones eser .i^a.
substancia. [17] Enaxí, Seyner, con les .iiii. occasions son subject per lo qual
hom enten e aperceb en lo cors natural les composicions e les conjuncions de
les quals esdevenen les unitatz e les singularitatz dels individuus, enaxí, Seyner,
e molt mils encara, es subject l'acabament del vostre poder e de vostra saviesa e
125 de vostre voler a demostrar e a significar la unió e la trenitat qui es en la vostra
hesencia. Et enaxí, Seyner, con les .iiii. occasions demostren dintre los termens
de natura les conjuncions e les unitatz qui son feytes en los corses elementatz,
enaxí lo vostre acabament e lo vostre poder e la vostra saviesa e lo vostre voler
demostren fora los termens de natura la vostra sancta unitat e la | vostra vera
130 trenitat. [18] La manera segons la qual anima d'ome aperceb, Seyner, en la vostra
substancia divina trenitat de *personis* e unitat de substancia, es, Seyner, segons los
significatz que donen lo | vostre poder e·l vostre saber e·l vostre voler. Cor l'aca-
bament de vostre poder dona .i. significat en la vostra substancia, lo qual no dona
135 en aquella manera la vostra saviesa ni la vostra volentat; e l'acabament de vostra
saviesa dona .i. significat en la vostra substancia, lo qual no dona en aquella mane-
ra lo vostre poder ni·l vostre voler; e l'acabament de vostre voler dona .i. significat
en la vostra substancia, lo qual no dona en aquella manera lo vostre poder ni la
vostra saviesa. On per so cor cascú a son propri significat, donen .iii. significatz,
140 los quals .iii. signifiquen .iii. persones, les quals .iii. persones signifiquen .i. acaba-
ment en substancia, la qual substancia significa .i. acabament en persones.

[19] Singular Seynor, qui sotz comensament de mos comensamens e acaba-
ment de mos acabamens! Con la mia anima contempla, Seyner, en la generació e
en la processió qui es en la vostra divinal natura, adoncs, Seyner, cové que ente-
na aquella fora los termens de natura creada e que la entena segons la natura de
145 vostra divinal hesencia increada. Cor generació e processió, Seyner, en natura cre-
ada no pot eser sens temps e sens comensament e senes denantament e dereria-
ment; mas la generació e la processió qui es, Seyner, en vostra natura no es en
temps ni cau en comensament ni en dererament ni en nul componiment. [20] Lo
subject, Seyner, d'on es significat que en la vostra divinal | natura sia generació
150 e processió es, Seyner, l'acabament qui es significat en lo vostre acabat poder e
en la vostra acabada saviesa e en lo vostre acabat voler; lo qual acabat poder ni
acabada saviesa ni acabada vo|lentat no seria significat si no era en vostra divinal
natura generació e processió, la qual generació e processió es, Seyner, entallectu-
alment entés en nostra anima. [21] So per que es significat e demostrat, Seyner,
155 que en la vostra divinal natura a generació e processió, es per acabat poder e

M18

B200

S**

M18^v

114 unitat^l] *repetit i ratllat S* adoncs] *manca So* 124 del] *de BSo* 125 de] *manca B* 130 [18]
Nota de trinitate *al marge dret amb una clau amb lòbuls fins al peu de la columna A* 131 *personis*] *persones*
BSMo 136 de] *del BSo* 137 lo^l] *la B* 140 en^l] e una *B*, en una *So* *persones*] *resultat de l'esmena*
de persona amb -es amb llapis al marge dret S 149 d'on es] *dona B* *divinal*] *s'interromp el text per pèrdua*
de dos folis S

- acabada saviesa e acabada volentat. Cor al vostre acabat poder se cové, Seyner, que sia infenit en granea e que sia generant del vostre poder saviesa infenida e que del vostre poder sia ixent, infenidament e eternal, amor perdurable, cor si axí no era, no seria acabat poder; e al acabament de vostra | saviesa, Seyner, se cové
160 que reseba generació a eser infenida saviesa e que d'ela isca eternalment amor perdurable, cor si axí no era no seria, Seyner, saviesa acabada; e al acabament, Seyner, de vostre voler se cové que sia amor ixent infinidament, poderosament, saviament, eternalment, sens nul consumament ni defaliment, cor si enaxí no era, no seria, Seyner, significat que vostra amor fos acabada.
- 165 [22] Deus amorós, qui garitz e sanatz totz los vostres amadors! Con la mia anima, Seyner, contempla en la gloriosa encarnació que vos presés en Nostra Dona, verge gloriosa, adoncs, Seyner, la mia anima no pot apercebre ni entendre la vostra encarnació segons cors de natura, cor la vostra encarnació, Seyner, no fo segons occasions d'obra de natura, enans fo, Seyner, fora natura; e per aysó,
170 Seyner, qui vol apercebre ni entendre vostra encarnació, cové que per altra manera qui no sia segons natura la entena, la qual manera, Seyner, es per l'acabament qui es en vostre poder e en vostra saviesa e en vostra volentat. [23] Con home, Seyner, sia | coromput per lo primer peccat en nostre pare Adam e con lo mon
175 fos coromput e afolat en lo corompiment d'ome, es apercebut e entés per l'acabament de vostre poder e de vostra saviesa e de vostra volentat la manera segons la qual vos fos encarnat en nostra dona sancta Maria; cor si'l mon, qui es obra vostra, se corompés e vos no'l recreasetz, vostra obra fora vana e debades e, si o fos, agra en vos defaliment de poder e de saviesa e de volentat. On con vos siatz acabat en poder e en saviesa e en volentat, es significat e demostrat que vos, per
180 vostre acabat poder e per vostra acabada saviesa e per vostra acabada volentat, vos pogés encarnar e us sabés encarnar e us volgés encarnar per so que'l mon fos recreat, lo qual mon no pogra eser recreat sens la vostra encarnació. [24] Enaxí, Seyner, con lo mon fo creat e ordenat en lo comensament per acabat poder e per acabada saviesa e per acabada volentat, enaxí, Seyner, con lo mon fo coromput e
185 desordenat, covenc per fina forsa que fos recreat e ordenat per ajustament de la vostra deitat, on es tot acabament, ab humana natura per tal que lo mon qui fo coromput en home fos recreat en home per ajustament d'ome e de la vostra deitat; cor en altra manera, Seyner, no pogra eser lo mon recreat ni ordenat en tan nobla disposició ni ordenació con fo per ajustament de creador e creatura.
- 190 [25] Vesitador Seynor e consolador dels orfens e dels paubres qui en vos se confien! Con la mia anima, Seyner, vol apercebre la manera segons la qual la ostia e'l vi esdevenen en vera carn | e en vera sanc sobre l'autar per vertutz de
195 paraules, adoncs, Seyner, la mia anima no pot aquela manera apercebre segons cors de natura, cor aquel sacrifici ni aquela alteració, Seyner, no's fa segons cors de natura; on cové aquela manera entendre per altra manera qui sia fora natura, la qual manera es, Seyner, per | vostre acabat poder e per vostra acabada saviesa
200 e per vostra acabada volentat. [26] Enaxí, Seyner, con se pot entendre segons cors de natura que'l pa e'l vi que hom reseb esdevenen en carn e en sanc en lo cors del home per raó de la potencia vegetable qui a natura e propietat con fassa alterar lo pa e'l vi en carn e en sanc, enaxí, Seyner, pot hom apercebre e

163 consumament] comensament B 169 occasions] occassio B 176 es] era B 181 sabés] sabets B
192 esdevenen] sdeue B vera ... vera] uostra ... uostra o vertutz] uirtut B 198 esdevenen] sdeue B 199
del] de B 199/200 con fassa] manca B

entendre que la hostia e·l vi con son sacratz, que poden esdevenir lo vostre cors e la vostra sanc per raó de acabat poder e de acabada saviesa e de acabada volentat; cor enaxí, Seyner, con l'acabament qui es en vostre poder e en vostra saviesa e en vostre voler poc crear lo mon de non re e poc resucitar los mortz, enaxí, Seyner, pot alterar la hostia e·l vi en vera carn e en vera sanc. Mas, enaxí con a l'enteniment humá está amagat sensualment con la hostia e·l vi sien en carn e en sanc segons cors de natura, enaxí, Seyner, es demostrat e revelat a l'enteniment humanal que aquela hostia e aquel vi en la sacra poden eser en vera carn e en vera sanc per acabament de poder e de saviesa e de volentat. [27]

Enaxí, Seyner, con boca d'ome pot parlar e pronunciar que hostia e vi s'alteregen en carn e en sanc, enaxí, Seyner, e molt mils encara, pot fer vostre acabat poder e vostra acabada saviesa e vostra acabada volentat tot quant home pusca parlar ni pronunciar, ab que sia causa qui fer-se deja segons vostra bonea e vostra saviea; on si home, Seyner, podia mes causes parlar que vos fer, doncs ja seria significat que vos no aurietz acabat poder, cor pus poderós seria home en parlar que vos en obrar. On enaxí, Seyner, con ma anima enten que home pot dir que hostia e vi sia carn e sanc en la sacra, enaxí, Seyner, la mia anima aperceb e enten en la vostra vertut que la hostia e·l vi poden esdevenir en tot so en que·s vula vostre acabat poder | e vostra acabada saviesa e vostra acabada volentat.

[28] O vos, Seyner Deus, en lo qual prenen vertut e forsa totes creatures! Enaxí, Seyner, con en los termens de natura enserca hom | segons natura en les obres de natura, enaxí, Seyner, cové ensercar en les obres que vos fetz fora natura per acabat poder e acabada saviesa e acabada volentat; cor enaxí con les .iiii. causes basten a obres naturals, enaxí e molt mils encara, vostre acabament e vostre poder e vostra saviesa e vostra volentat basten a obrar e a fer e a crear tot so qui sia fora cors de natura. [29] On enaxí con natura usa de son cors obrant, generant o desolvent per les .iiii. occasions, enaxí, Seyner, vos usatz de vostra bonea en tot so qui·s fa per l'acabament de vostre poder e de vostra saviesa e de vostra volentat. On enaxí con home enserca a natura ses occasions, enaxí en les vostres obres deu hom ensercar occasions, so es a saber, si so que vos fetz es feyt segons acabat poder e acabada saviesa e acabada volentat; cor sens acabament d'aquestes .iii. causes, vos no porietz nula causa fer, cor so que vos fetz tot se fa per acabament sens nul defaliment. Mas de nosaltres no es enaxí, cor so que fem, si es be feyt, fem-o per lo vostre acabament; e si es mal feyt, fem-o per nostre defaliment. [30] On enaxí, Seyner, con natura fa de materia e de forma individuú en especia humana o en altra, enaxí, Seyner, si vos vos volietz, porietz fer fora natura alcú individuú, lo qual poria eser en especia humana e en especia de ocel e en especia de bestia e en especia de pex e en especia de vejetable. On si aysó era, Seyner, en vostre poder, covenria que fos en vostra acabada saviesa e en vostra acabada volentat, cor fora del acabament qui es en vostra saviesa e en vostre voler, no fa nula causa vostre acabat poder divinal.

M20

A179

204 poc¹ ... poc²] pot ... pot *Bo*, poch ... pot (*corregit de poch*) *M* 207 Seyner] manca *B* 208 sacra] sanc *B* 217 sacra] sanc *B* 237/238 e ... e¹] o ... o *B* 239 covenria] couenia *B*

ÍNDIX GENERAL

NOTA EDITORIAL	vii
REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	xiii
<i>LLIBRE DE CONTEMPLACIÓ EN DÉU</i>	1
SIGLES DE MANUSCRITS I EDICIONS	3
TÍTOLS	5
De la .xxix. distinció, qui tracta en qual manera home a apersebiment de aver conexensa d'aqueles causes que vol entendre e conexer	7
CLXIX. Con hom aperseb ab les causes sensuais quals causes son les causes entellectuals	7
CLXX. Con l'enteniment humanal aperceb e enten per unes entellectuitatz altres entellectuitatz	12
CLXXI. Con hom aperceb e enten lo cors de natura e les obres de natura	18
CLXXII. Con hom aperceb e enten quals son aqueles causes qui no van segons cors de natura e qui son fora los termens de natura ...	23
CLXXIII. Con home aperceb e enten les occasions per les quals home es sertificat o per les quals home cau en dubitacions	29
CLXXIII. Con hom a apercebiment e conexensa de les causes qui son secretes	34
CLXXV. Con home e apercebiment e conexensa d'aqueles causes qui son possibols e d'aqueles qui son impossibols	40
CLXXVI. Con home a apercebiment e conexensa que nostre Seynor Deus es en esser	45
CLXXVII. Con home enserca manera segons la qual pusca apercebre e conexer la hesencia divina qual causa ni que es en si metexa .	52

CLXXVIII.	Con hom aperceb e conex que aqueles causes que hom apela qualitat en Deu son en Deu causes hesencials e que no son causes accidentals	58
CLXXIX.	Con home aperceb e enten per significacions entallectuals demostrades e significades per qualitat entallectuals per raons necessaries que nostre Seynor Deus es en trenitat de persones	64
CLXXX.	Con home aperceb e enten per significatz de qualitat entallectuals hesencials e per raons necessaries que les .iii. persones divines son .i ^a . substancia divina tan solament	71
CLXXXI.	Con hom aperceb e enten per significatz entallectuals demostratz en les qualitat de Deu e en les sues propietatz e en la sua substancia que les .iii. persones divines an equal vertut e equal bonea e equal acabament	76
CLXXXII.	Con hom aperceb e enten, en los significatz entallectuals de les qualitat hesencials qui son en Deu, quals son les obres de nostre Seyner Deus	82
CLXXXIII.	Con hom aperceb e enten per los significatz que donen les qualitat qui son en la hesencia divina que'l peccat d'Adam es jeneral en la especia humana	87
CLXXXIII.	Con en les qualitat de Deu pot hom apercebre e entendre que nostre Seyner Deus es poderós de eser Deus e home ensems	93
CLXXXV.	Con es significada e apercebuda e entesa la final raó per que Deus vol que la natura divina sia encarnada e ajustada ab la natura humana de Jesuchrist	98
CLXXXVI.	Con hom aperceb e conex en los significatz de les qualitat de Deu e en los significatz de les .iii. ligs que nostre Seynor Jesuchrist es verament Deu e home	104
CLXXXVII.	Con home aperceb e enten qual es la melor manera e la pus verdadera que hom pot aver en esputació de fe	110
CLXXXVIII.	Con hom a conexensa e apercebiment qual lig es vera ni qual es melor que les altres	116
CLXXXIX.	Con hom aperceb e enten los seynals segons los quals es significat si hom es en estament de salvació o en estament de dampnació	121
CXC.	Con home a apercebiment e conexensa de temptació	127
CXCI.	Con hom a apercebiment e conexensa quals causes son peccat ni colpa	132
CXCII.	Con home a apercebiment e conexensa quals son los majors bens ni quals son los majors mals	137
CXCIII.	Con home a apercebiment e conexensa quals causes son veres ni quals causes son falces	143
CXCIII.	Con home a apercebiment e conexensa de la art e de la manera per la qual home se pot mudar de males costumes e de malvatz nudrimens a bones costumes e a bons nudrimens	148
CXCV.	Con home a apercebiment e conexensa que la divinal hesencia no es corompuda ni alterada ni ensutzada ni afolada ni avilada jassi'aysó que sia ajustada ab natura humana	154
CXCVI.	Con home a apercebiment e conexensa que lo mon a comensament	159

CXCVII. Con home a apercebiment e conexensa per significacions sensuals e entallectuals del dia de resurrecció	165
CXCVIII. Con home a apercebiment e conexensa d'aqueles causes qui esdevenen a home per son be e per son profit e hom se cuyda que esdevenen a home per son mal e per son dan	170
CXCIX. Con home a apercebiment e conexensa per los uns contraris en los altres	175
CC. Con home a apercebiment e conexensa quals son les oracions ni·ls precis qui son a Deu plaens ni quals son precis ni demandes a Deu desplasens	180
CCI. Con hom a apercebiment e conexensa d'ome savi e d'ome nesci	185
CCII. Con home a apercebiment e conexensa si es amat o desamat .	190
CCIII. Con hom a apercebiment a conixer home leyal e home fals ..	195
CCIII. Con hom a apercebiment e conexensa de la art e de la manera per la qual home qui sia en gerra pot aver pau e concordansa ab sos enemics	201
CCV. Con home a apercebiment e conexensa de les causes on a acabament e de les causes on es defaliment	206
CCVI. Con l'apercebiment e la conexensa del home es fenida e termenada	211
De la .xxx ^a . distinció, qui tracta de consciencia	217
CCVII. Con home a consciencia dels falimens que fa ab los .v. seyns corporals	217
CCVIII. Con home a consciencia dels falimens que fa ab los .v. seyns sperituals	222
CCIX. Con home a consciencia dels falimens que fa ab les .iii. vertutz de la anima	227
CCX. Con home a consciencia en massa parlar o en calar	232
CCXI. Con home a consciencia en donar o en tolre	236
CCXII. Con la consciencia del home no es certificada e es dubtosa ..	241
CCXIII. Con la consciencia d'ome es termenada e fenida	246
De la .xxx ^a .i ^a . distinció, de subtilea d'ome	251
CCXIII. Con home a subtilea e engiyn naturalment o accidentalment ..	251
CCXV. Con home s'asubtila en les causes sensuals e en les causes entallectuals	256
CCXVI. Con hom pren manera segons la qual agusa e asubtila e endressa a son enversari son engiyn e son enteniment per tal que en la esputació li fassa entendre raó	260
CCXVII. Con hom asubtila son enteniment e son engiyn en esputació ensercant la bonea de Deu	266
CCXVIII. Con hom a subtilea per la qual a conexensa que aurs ni aravayns ni sortz no son re	271
CCXVIII. Con la subtilea del home es fenida e termenada	277
De la .xxx ^a .ii. distinció, de la coratgia o de la frevor qui es en home	283
CCXX. Con home es coratjós ni frevent en amor	283
CCXXI. Con hom pren art e manera per la qual pot vivificar o mortificar sa coratgia e sa frevor	288

CCXXII. Con hom a gran coratgia e gran frevor contenplant en nostre Seynor Deus	293
CCXXIII. Con hom a gran coratgia e gran frevor de veser son Seynor Deus	298
CCXXIII. Con hom a gran coratgia e gran frevor de honrar son Seynor Deus	302
CCXXV. Con hom a gran coratgia e gran frevor d'anar a nostre Seynor Deus	307
CCXXVI. Con los termens de coratgia e de frevor d'ome crestiá poden esser majors e melors en amar Deu que los termens de la coratgia e de la frevor dels altres homens en amar Deu	311
ÍNDIX D'OBRES CITADES	317

El Llibre de contemplació en Déu (ca. 1271-1273) és la primera gran obra que va escriure Ramon Llull després de la seva conversió. Es tracta d'un llibre de proporcions colossals, que conté tot el que serà la producció lul·liana posterior, formulat com un vast himne de lloança adreçat a Déu en primera persona; un jo anònim hi contempla totes les realitats espirituals i materials, humanes i divines, morals i socials. És la primera mostra de la "nova literatura" que planteja Ramon, desenvolupada amb una prosa poètica, dúctil i sòlidament construïda.

La present edició és la primera que té en compte tota la tradició manuscrita catalana i la primera que es basa en el còdex lul·lià *princeps* (1280), conservat a la Biblioteca Ambrosiana de Milà, un dels més antics de tota la literatura catalana. Reprodueix la primera versió del *Llibre de contemplació*, prèvia a la revisió que Llull en va fer en la traducció llatina de l'obra.



Publicacions de l'Abadia de Montserrat